

da ikke en vilkaarlig Bestemmelse, som derom toges, fordi det ikke kunde bestemmes ved Maal og Tal og andre haandgribelige Størrelser, hvorvidt hiin Betingelse var tilstede eller ikke; men den beroede paa et Skjøn, en Opfatning af alle Forhold; der eksisterer da slet ikke det Vilkaarlige, hvorom der er blevet talt. Hvor meget Møllernes Berettigelse er anseet for en til Eiendommen knyttet Rettighed, — thi jeg vil ikke bruge Ordet Eiendom, siden man nægter, at det er en saadan, hvad man kan efter Ordets indskrænkede Betydning, men det er en til en Eiendom knyttet Berettigelse — hvormeget man har seet derpaa og fastholdt det, kan ogsaa sees deraf, at den er gjort til Gjenstand for Bantkhæftelse, ligesom ogsaa, da Forordningen 20de Januar 1850 ophævede det privilegerede Hartkorn, Møllestyldshartkornet blev betragtet paa samme Maade som andet Hartkorn, saa at de Møllere, som havde frit Møllestyldshartkorn, fik godtgjort for den Skattebyrde, som blev paalagt dem, da deres hidtilværende Skattefrihed blev borttagen, — ganske efter samme Maalestof, som de øvrige Giere, hvis Skattefrihed eller rettere Skattelettelse, Skatteprivilegium, blev betaget. At Møller udgjøre en meget betydelig Klasse af Eiendomme her i Landet, — jeg troer vistnok at kunne paastaae, at der stikker en Capital af idetmindste 20 Millioner Rbd. i Møller — er ganske vist, og at dette Slags Eiendomme vil i høj Grad blive usikkert, hvis en Lov som denne skulde udkomme, forekommer mig at være aldeles soleklart. Jeg ansøgte under Sagens første Behandling, hvorledes der udlaanes betydelige Capitaler i Møller, endog af Umyndiges og andre under offentlig Forsorg staaende Midler, og at der derved byggedes paa en Undersøgelse af, hvad Møllerne efter deres præsumtive Næring kunde antages at være værd; den ærede Ordfører meente vel, at man ved disse Taxationer over Møller til Prioritetsefterretning ikke tog Hensyn til Næringen, men kun til, hvad Møllerne kunde koste at opføre. Uagtet jeg var fuldkommen overbevist om, at han tog feil, har jeg dog, for at kunne documentere dette og sjerne enhver Tvivl, henvendt mig til Chefen for Revisiondepartementet i Justitsministeriet, som

ikke alene har forstiftet mig om, at det forholdt sig, som jeg havde sagt, men ogsaa har meddeelt mig 10 Stykker af de i den sidste Tid optagne Taxationer over Møller, som bevise paa det klareste, at det forholder sig saa, at man udtrykkeligt ikke har ansat Møllernes Værdi efter hvad de kunne koste at opføre — hvilket jo ogsaa vilde være ganske lovstridigt — men efter hvad de kunde antages at være værd i Handel og Wandel, og ubregnet Taxationssummen i Hensyn til de præsumtive Indtægter; men man har da her, som ved andre Leiligheder, tilføjet, at, da dette kunde forandres, saa stiller man det noget derunder, hvad man vilde ansee dem for at være værd, naar man kunde ansee Indtægterne for ganske constante. Det er og almindeligt, at Ørighederne, som bedømme Sikkerheden for Umyndiges Midler, ikke udlaaner det Øverste af hvad Eiendommen under nærværende Omstændigheder kan være værd, men det er dog den Basis, hvorpaa Ulaan skeer af Umyndiges Midler, og jeg er overbevist om, at, dersom en Lov som nærværende skulde udkomme, ville de Autoriteter, der have at vaage over Sikkerheden for offentlige Stiftelsers og Umyndiges Midler, give Ordre til, at der ikke modtages meer Sikkerhed i Møller, og ville søge, snarest muligt, at faae de Capitaler inddragne, som ere udsatte i Møller, og; at dette vil være til Møllernes Ruin, forekommer mig at være aldeles indlysende; det gjør intet til Sagen, om man sætter en kortere eller længere Tidsfrist, inden hvilken Møllerne tabe deres Værdi; thi for den, der skal kjøbe en Mølle eller udlaaner Penge i en Mølle, er det ikke nok, at den kan subsistere en kort Tid, men det er ham om at gjøre, at den har en vedvarende Værdi.

Det er sandt nok, hvad der er udhævet, at det beroer paa Maaden, hvorpaa man vil drive Møllerne, at det beroer paa Conjuncturerne og Forholdene, hvorvidt Møllerne i en større eller mindre Grad ville betale sig; men dette gjælder i Grunden om alle Eiendomme; de ere afhængige af naturlige Begivenheder, saavel som af de sociale Forhold, der forandre sig fra det ene Øieblik til det andet. Men der var dog virkelig nogen Fasthed, der var dog en saadan Sikkerhed, at Folk i det daglige Liv stolede